

نگاه Business Monitor International، لندن

چشم انداز اقتصادی نفتی

کاهش درآمد نفتی، کسری بودجه گسترده، تورم، بیکاری، کاهش سرمایه‌گذاری‌های خارجی و ده‌ها تیتیر برجسته از مشکلات، اقتصاد ایران را در سال آتی تهدید می‌کند؛ اقتصادی که در گذار سیاسی انتخابات قرار گرفته است.

برنامه هسته‌ای ایران ادامه دارد، بعید به نظر می‌رسد که رییس‌جمهور جدید آمریکا، موضع نرمی نسبت به ایران اتخاذ کند.

از سوی دیگر پیش‌بینی می‌شود، رشد محصول ناخالص داخلی ایران در سال آینده به ۲/۴ درصد سقوط کند. این در حالی است که انتظار می‌رود اقتصاد ایران در ۵ سال آینده، به طور میانگین با رشد ۳/۶ درصدی مواجه باشد. از طرفی کاهش شدید درآمدهای حاصل از صادرات نفت، به معنای ظهور کسری حساب جاری ایران در سال آینده می‌باشد. از سوی دیگر، وضعیت اشتغال ایران در سال آتی نیز، از چهره مناسبی برخوردار نخواهد بود. همچنین با توجه به این که بیش از ۶۰ درصد درآمدهای بودجه‌ای ایران به فروش نفت متکی است، چشم‌انداز مالی این کشور در سال آتی بسیار وخیم می‌نماید، به طوری که انتظار می‌رود دولت با کسری بودجه قابل ملاحظه‌ای مواجه گردد.

به نظر می‌رسد محیط کسب و کار ایران در سال ۲۰۰۹، همچنان به طرز نامطلوبی تحت تأثیر پیشینه مبهم سیاسی و تحریم‌های بین‌المللی قرار گیرد. حتی بخش نفت و گاز ایران نیز به دلیل فقدان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و واردات عمده این محصولات، در حال صدمه دیدن می‌باشند.

اگرچه اخیراً برخی کشورهای آسیایی در تلاش هستند تا جای خالی شرکت‌ها و مؤسسات غربی در ایران را تا حدودی پر کنند، اما با همه سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته تاکنون، هنوز میزان سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی در این صنعت بسیار اندک است. از طرفی، ایالات متحده آمریکا، همچنان شرکت‌های بین‌المللی وابسته به خود را که در ارتباط تجاری با

برخلاف آنچه برخی از دولتمردان ایرانی به آن معتقدند، انزوای نسبی بین‌المللی ایران، این کشور را در برابر مشکلات اقتصاد جهانی در سال آینده حفظ نخواهد کرد، چراکه کاهش بهای نفت در کنار کاهش چشمگیر رشد اقتصاد جهانی، در سال ۲۰۰۹ می‌تواند بروز چالش‌های سیاسی و اقتصادی شگرفی برای چهارمین تولیدکننده نفت جهان باشد. همچنین پیش‌بینی می‌شود که رشد محصول ناخالص داخلی ایران به کمترین حد خود در دهه گذشته برسد؛ هرچند انتظار می‌رود این کاهش به صورت تدریجی باشد. دولت ایران بر خلاف سایر کشورهای نفتی، به علت ناکامی در حفظ بودجه مازاد خود در دوران رونق نفت، شرایط مساعدی را جهت اعمال سیاست‌های مالی مناسب در سال آتی نخواهد داشت. کاهش نقدینگی ارزی در این کشور و اُفت درآمدها - چه در ایران و چه در دیگر کشورها - ایران را در وضعیت نامناسبی قرار خواهد داد؛ وضعیتی که پیش از این نیز در تنظیم بودجه ایران متبلور شده است. در عین حال، انتخابات ریاست جمهوری در ایران که با اُفت رشد اقتصادی در این کشور همزمان شده است، یک همه‌پرسی بر مدیریت دکتر محمود احمدی‌نژاد، به خصوص در عرصه اقتصادی خواهد بود.

البته هنوز فهرست رسمی نامزدهای ریاست جمهوری نهایی نشده است، اما انتظار می‌رود که دکتر احمدی‌نژاد علیرغم حضور رقبایی جدی چون محمدباقر قالیباف، شهردار محافظه‌کار تهران و سید محمد خاتمی، رییس‌جمهور سابق ایران، بار دیگر به عنوان رییس‌جمهور ایران انتخاب شود. در سطح بین‌المللی هم مادامی که سوءظن آمریکا نسبت به

ایران هستند، تحت فشار قرار می‌دهد تا جایی که حتی یک شرکت هندی، مجبور به توقف عرضه بنزین به جمهوری اسلامی ایران شد. لذا با توجه به همه این مسایل، می‌توان سال آینده ایران را از جمیع جهات، با مشکلات عدیده‌ای عجین دانست.

بودجه منهای نفت

بر اساس گزارش آپک، در حالی که بسیاری از دولت‌ها در پاسخ به بحران مالی جهانی به ارایه بسته‌های محرک اقتصادی اقدام کرده‌اند، دولت ایران نیز در حالی بودجه سال آینده را به مجلس ارایه کرد که اعلام کرده بود در تنظیم بودجه، رویکردی محتاطانه اتخاذ کرده است. اگرچه بودجه قبلی دولت ایران با ۱۹ درصد افزایش هزینه‌ها همراه بود، در بودجه جدید، کاهش ۲/۵ درصدی هزینه‌ها پیشنهاد شده است. کل هزینه‌های دولت ۲ هزار و ۸۲۷ تریلیون ریال پیش‌بینی شده که بخش اعظمی از کل این بودجه به شرکت‌ها و مؤسسات دولتی اختصاص یافته است. گفتنی است رقم بودجه عمومی دولت ایران معادل ۸۹۰ تریلیون ریال می‌باشد که این میزان ۳ درصد بیشتر از بودجه سال ۸۷ است. به علاوه، کل درآمدهای نفتی ایران در سال مالی آینده ۳۷ میلیارد دلار پیش‌بینی شده است که در مقایسه با بودجه سال گذشته، کاهش ۴۰ درصدی را نشان می‌دهد.

بر همین اساس، آپک در گزارش خود پیش‌بینی کرده است که قیمت نفت ایران در سال ۲۰۰۹ به طور میانگین به بشکه‌ای ۴۰/۹۲ دلار در روز خواهد رسید و سهم ایران از تولید آن به ۳ میلیون و ۷۶۱ هزار بشکه در روز خواهد رسید. این نشان‌دهنده آن است که از ۲۸ میلیون بشکه تولید شده در روز توسط آپک در سال ۲۰۰۹ میزان ۱۳/۴ درصد به ایران اختصاص دارد.

به هر حال دولت ایران به افزایش ۶۱ درصدی درآمدهای غیر نفتی، به ویژه از طریق افزایش مالیات که حدود ۳۰ درصد کل درآمدهای غیر نفتی را تشکیل خواهد داد، امیدوار است. ■

